

Recht van antwoord op radio en televisie voortaan op Vlaamse wijze

VOORTAAN KAN OP RADIO EN TELEVISIE NOG ENKEL EEN RECHT VAN ANTWOORD GEVORDERD WORDEN WANNEER DE RECHTMATIGE BELANGEN VAN EEN NATUURLIJK PERSOON OF RECHTSPERSOON ZIJN AANGETAST DOOR EEN 'ONJUISTE BEWERING' TIJDENS DE UITZENDING VAN EEN PROGRAMMA VAN EEN OMROEP. NIEUW IS HET ZOGENAAMDE RECHT VAN MEDEDELING, DAT DE MOGELIJKHEID BIEDT DAT IEMAND WIENS NAAM IS VERMELD, FOTO IS GEPUBLICEERD OF IMPLICIET IS VERMELD IN EEN RECHTZAAK ALS VERDACHTE OF BESCHULDIGDE, MAANDEN, ZONIET JAREN LATER OM DE PUBLICATIE VAN EEN MEDEDELING KAN VERZOEKEN MET VERWIJZING NAAR DIENS VRIJSpraak OF BUITENVERVOLGINGSTELLING.

DIRK VOORHOOF

Hoewel de antwoordrechtwet op federaal niveau de regels heeft vastgelegd betreffende het recht van antwoord op radio en televisie, heeft nu ook het Vlaams Parlement op dit domein een regeling afgekondigd. Meteen zijn de nieuwe bepalingen van de Vlaamse regeling van het audiovisueel recht van antwoord geïntegreerd in het Vlaams omroepdecreet, meer bepaald in de artikelen 116bis tot en met artikel 116tricies *quater*.

Aanleiding tot de nieuwe decretale bepalingen betreffende het recht van antwoord is, het moge paradoxaal klinken, een wetsontwerp betreffende het recht van antwoord en het recht op informatie dat in het federale parlement werd ingediend in 2000. Dit federale wetsontwerp wilde de bestaande antwoordrechtwet van 23 juni 1961 (gewijzigd op 4 maart 1977) actualiseren en een aantal onverantwoorde verschillen wegwerken tussen het antwoordrecht voor de gedrukte media en het antwoordrecht voor de audiovisuele media. Mede op basis van een arrest van het Arbitragehof werd er namelijk van uitgegaan dat dit een federale materie was, 'het recht van antwoord als rechtsinstituut ter bescherming van de persoon dat een noodzakelijk gevolg is van de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting' (Arbitragehof 28 mei 1991, nr. 14/91). Omdat de Raad van State ondertussen in een aantal adviezen de zienswijze uitdrukte dat het recht van antwoord op radio en televisie te beschouwen is als een gemeenschapsoverheidsrecht, opteerde het Vlaams Parlement voor een regeling bij decreet. Dat de Senaat in het kader van een opgeworpen belangenconflict - dat in feite een bevoegdheidsconflict bleek te zijn - van oordeel was dat de materie betreffende het audiovisueel recht van antwoord als een federale bevoegdheid is te beschouwen, kon in Vlaanderen niet echt overtuigen. Met een nieuw advies van de Raad van State van 14 januari 2003 sprong het licht helemaal op groen voor het Vlaams

Parlement, hetgeen resulteerde in de nieuwe bepalingen betreffende het recht van antwoord op de (Vlaamse) radio en televisie. Tegelijk waarborgt het decreet ook een niet nader omschreven 'recht op informatie via radio en televisie' en een recht op mededeling in het verlengde van de gerechtsverslaggeving. Tijdens de besprekingen in het Vlaams Parlement is de hoop uitgedrukt dat dit decreet geen aanleiding zou geven tot een annulatieberoep bij het Arbitragehof.

VOORTAAN NOG ENKEL RECHT VAN ANTWOORD OP RADIO EN TELEVISIE NA 'ONJUISTE' BERICHTGEVING

Voor wat de printmedia betreft, volstaat het in de federale wet dat men bij name genoemd is of impliciet is aangewezen om een recht van antwoord te kunnen vorderen, waarmee inderdaad de deur wel heel erg breed openstaat. Voor radio en televisie geldt krachtens de federale wet een beperkt recht van antwoord, namelijk enkel indien een programma één of meer onjuiste feiten bevat of feiten of verklaringen die de eer aantasten. Om 'oneigenlijk' gebruik van het recht van antwoord nog meer in te perken heeft het Vlaamse decreet nu het recht van antwoord op radio en televisie verder vernauwd: dit recht kan namelijk nog enkel worden uitgeoefend wanneer in een programma de

antwoord voorgelegd aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zetelend zoals in kort geding en beslissend in eerste en laatste aanleg. Een bevestiging van de federale regeling. Ook voor het overige herneemt het Vlaams decreet nogal wat bepalingen uit de federale wet, al zijn de modaliteiten wel wat verschillend voor wat de aanvraag betreft (kan via gewone brief, fax of e-mail, te richten aan de hoofdredacteur of eindredacteur of programmaverantwoordelijke) en voor wat de uitzending van de antwoordtekst betreft, in principe in de eerstvolgende uitzending van het programma na afloop van een termijn van twee vrije dagen. De omroepen blijven gehouden een kopie te bewaren van hun programma's zolang een verzoek tot opname van een recht van antwoord wettelijk kan worden ingediend (periode van 30 dagen) en in voorkomend geval, totdat het geschil definitief beslecht is.

RECHT VAN MEDEDELING, EEN NIEUW RECHT 'SUI GENERIS'

De belangrijkste innovatie is het recht van mededeling, dat een bevestiging en versterking beoogt van het vermoeden van onschuld naar aanleiding van misdaad- en gerechtsverslaggeving op radio en televisie. Een natuurlijke persoon of een rechtspersoon die in een programma als verdachte, beklaagde of beschuldigde bij naam is genoemd, herkenbaar in beeld is gebracht of impliciet is aangewezen, heeft voortaan het recht om een kosteloze mededeling te eisen. Deze mededeling omvat naast de identiteit van de aanvrager, de verwijzing naar het programma op grond waarvan een mededeling wordt gevorderd, de beslissing tot buitenvervolginstelling of tot vrijspraak van de verzoeker, alsmede de datum van deze beslissing en het gerecht dat deze beslissing heeft genomen en de mededeling dat tegen deze beslissing geen verzet, hoger beroep of voorziening in cassatie meer mogelijk is. Net zoals bij het recht van antwoord vervalt dit recht van mededeling indien de omroep vrijwillig een bevredigende rechtzetting heeft gedaan. Het recht van mededeling verschilt overigens wel van het recht van antwoord omdat bij het recht van mededeling niet vereist is dat het een repliek betreft op een onjuist bericht. In dit geval is de loutere vermelding als verdachte, beklaagde of beschuldigde in een uitzending op radio of televisie een voldoende reden om achteraf, bij vrijspraak of buitenvervolginstelling, van dit 'sui generis'-recht gebruik te maken.

(De auteur is hoogleraar mediarecht en auteursrecht aan de Universiteit Gent)

Decreet VI. Parl. 18 juli 2003 houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995, wat de invoering betreft van het recht op informatie via radio en televisie en houdende instelling van een recht van antwoord en een recht van mededeling ten aanzien van radio en televisie, B.S. 3 september 2003

taal

Overgemaakt en doorverzonden

Ondertussen is het gerechtelijk jaar al weer goed op dreef en zijn de rechtbanken volop met de behandeling van de dossiers begonnen. Ook de papiermolen komt weer op gang: advocaten dienen hun conclusies in, sturen brieven aan de tegenpartij, deurwaarders betekenen hun dagvaardingen enzovoort. Helaas loopt er vaak een ander mis met het vocabulaire dat gebruikt wordt voor al die correspondentie. Meestal is weer maar eens de - voor de meeste taalgebruikers totaal verdoken - invloed van het Frans de oorzaak van de ellende.

Zo vinden veel juristen nog altijd dat je pas écht juridische documenten kunt verhuizen als je ze *overmaakt*: 'ik zal u mijn conclusie uiterlijk eind deze week *overmaken*.' Heden zijn de nodige documenten aan de heer procureur *overgemaakt*. Klinkt inderdaad stijf en ambtelijk - is dat trouwens nodig? - maar vooral ook Frans. In het Frans kun je immers voor alle transacties en correspondenties het werkwoord *transmettre* gebruiken, maar de letterlijke vertaling *overmaken* is in het Nederlands niet gangbaar en getuigt bovendien - minstens zo belangrijk - van weinig taalcreativiteit. Onze taal heeft voldoende alternatieven om documenten aan iemand anders te *bezorgen*: je kunt ze naargelang van het geval *opsturen*, *afgeven*, *bezorgen*, *doen toekomen*, *overhandigen* enzovoort. Er is slechts één context waarin *overmaken* correct is: geld en lidmaatschapsbijdragen kun je wel *overmaken*. Dat wordt mooi geïllustreerd als we kijken naar de overheidsstukken van onze noorderburen. Op www.overheid.nl vind je 102 keer het woord *overmaken*, telkens in zinnestelsels 'de contributie kun je overmaken op rekeningnummer' enzovoort. De 'algemene' betekenis die in de Belgische ambtenarij zo populair is, bestaat er gewoon niet.

De Wetboekencommissie die onze grote wetboeken vertaald heeft, heeft er dan ook zorgvuldig alternatieven voor gezocht. Zo lezen we in artikel 647bis Ger. W.: § 6. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzoeker of zijn advocaat. Het wordt, al naar gelang van het geval, ter zitting of ter griffie neergelegd, dan wel bij ter post aangetekende brief aan de griffie *toegestuurd*, en in artikel 694 Ger. W. 'Indien de tegenpartij van hem die rechtspersoon geniet, in de kosten wordt veroordeeld, doet de griffier binnen een maand aan de ontvanger der registratie een uittreksel uit het vonnis *toekomen*.' Slechts zelden is er een misser. In artikel 723 Ger. W. staat: 'Van de bij verzoekschrift ingestelde voorziening bij een hogere rechtsmacht wordt samen met het in § 1 bedoelde verzoek tot toezending een afschrift *overgemaakt* aan de griffier die het dossier van de rechtspleging onder zich heeft.' Naast het gebruik van *overmaken* valt er trouwens nog veel meer te zeggen over deze erg ontoegankelijke zin.

Ook voor andere contexten zijn er mooie en correcte alternatieven genoeg: opmerkingen bij een plan of een tekst kun je, eventueel zelfs mondeling, *doorgeven* of *medelen*. Het plan zelf kun je bij een vergadering of een commissie *indienen* of *voorleggen*. Zolang je maar niet te toevlucht neemt tot een andere draak van het ambtenaars: *laten geworden*. Die letterlijke vertaling van *faire parvenir* klinkt zo mogelijk nog archaïscher, ambtelijker en Frans dan *overmaken*. Gelukkig kennen steeds minder mensen ze nog. Vergeet dus meteen de drie voorgaande zinnen.

Nog een laatste opmerking: terwijl je wel documenten en papieren kunt *verzenden* met de post in plaats van ze over te maken, kan een rechtbank dat niet met een rechtszaak. Een rechtbank *verwijst* immers een zaak naar de bijzondere rol, naar een andere rechtbank of dies meer. Als de rechtbank van Gent een zaak naar de rechtbank van Oostende zou *verzenden*, zouden er postzegels aan te pas komen. De facto zal dat misschien nog wel zo zijn, maar de juiste term is daar *verwijzen*, en zelfs liefst niet *doorverwijzen*, want vooral tussen artsen en specialisten gebruikelijk is. Goede voorbeelden uit de wetgeving zijn bijvoorbeeld artikel 109 bis Ger. W.: 'Wanneer er van verscheidene samenhangende zaken ten minste één bij een kamer met drie raadsheer in het hof moet worden aanhangig gemaakt, *verwijst* de eerste voorzitter al die zaken naar zulk een kamer' en artikel 114 Ger. W. 'In elke provincie en in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad worden assisen gehouden voor de berechting van de beschuldigten die het hof van beroep daarnaar *verwijst*.'

En daarmee verwijs ik u meteen naar een volgende bladzijde van deze krant...

KARL HENDRICKX
Centrum Nederlandse Rechtstaal KULEUVEN